

แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

The Guidelines for Management of the Dual Vocational Education System of Educational Institutions under the Phetchabun Provincial Vocational Education Office

สมภาพร ม่วงทอง¹, สาธร ทรัพย์รวงทอง², สุพัฒน์นา หอมบุปผา³
Samapoun Muangthong¹, Satorn Subrunghthong², Supattana Hompubppha³
Corresponding Author E-mail: Samapounmuangthong@gmail.com

Received: 2023-12-22; Revised: 2024-01-14; Accepted: 2024-02-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนิเทศก์ ผู้ควบคุม การฝึก และครูฝึก จำนวน 144 คน จากการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐาน 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.96 2) หาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการจัดสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม และ 3) ประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่มีปัญหาสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี ด้านการจัดหลักสูตร และ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ 2) แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตร ควรมีการส่งเสริมวางแผนในการกำหนดรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการที่ร่วมกันจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัด และประเมินผล ควรมีการส่งเสริมการอบรม และพัฒนาครูฝึกในด้านการจัดการเรียนการสอนการวัดผล และประเมินผลระบบทวิภาคี ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ควรส่งเสริมสาขาวิชาที่จัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่ผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี ควรส่งเสริมให้ครูนิเทศก์จัดทำแผนการนิเทศตลอดภาคเรียน 3) การประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้ง 4 ด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการอาชีวศึกษา, ระบบทวิภาคี

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study the problem guidelines for managing the dual vocational education system of education institutions under the Phetchabun Provincial Vocational Education Office. The sample group used in the research included school administrators, supervisory teachers, training supervisors, and trainers, for 144 people. The instruments used for data collection were a 5-level scale questionnaire with a content validity value of 1.00 for all items and a reliability value of 0.96. 2) guidelines for management of the dual vocational education system by organizing group discussions there were 7 experts. The instruments used for group discussion recording and 3) evaluating the guidelines for managing the dual vocational education system. The sample group used in consisted of 13 educational institution administrators with experience in managing vocational education in the bilateral system for not less than 3 years. The instrument was a guideline evaluation form. Statistics used in data analysis are mean, standard deviation and content analysis. The research results found that:

1) Problems with the management of the dual vocational education system were found to be overall at a moderate level, with the highest problems being the management of teaching and learning, measurement and evaluation, supervision of learning in the bilateral system, curriculum organization and the management of vocational training. 2) Guidelines for managing the dual system of vocational education include, in terms of organizing the curriculum, there should be promotion and planning in determining subjects to be consistent with the nature of work of the establishments that jointly organize the dual system of education, regarding teaching and learning, measurement and evaluation training and development of teachers should be promoted in teaching and learning, measurement and evaluation of the bilateral system, regarding vocational training management, the field of study should be promoted that manages vocational education in a bilateral system, providing materials and equipment to learners to prepare them before vocational training regarding the supervision of learning in the dual system, supervisor teachers should be encouraged to prepare supervision plans throughout the semester. 3) evaluation of the guidelines for managing the vocational education system in all 4 aspects, found that all four aspects were at the highest level.

Keywords: Vocational Education Management Guidelines, Dual Vocational Education System

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิต และพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันได้ ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2557: 1)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจในดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของของผู้สำเร็จ การศึกษาให้มีสมรรถนะด้านวิชาการและด้านวิชาชีพ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบ และวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตาม ศักยภาพ ตามความสนใจ และโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อ จัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้ง ใน ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2562: 1)

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาเพชรบูรณ์จากการสัมภาษณ์พบว่า มีปัญหาในเรื่อง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การเข้ารับการฝึกประสบการณ์อาชีพ นักเรียน นักศึกษาต้องไป ฝึกประสบการณ์ไกลบ้าน ทำให้เกิดปัญหาที่ผู้ปกครองเป็นห่วงลูกหลานที่ไปฝึกประสบการณ์อาชีพไกลบ้าน การจัดหลักสูตร ระบบทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีปัญหาในการจัดหลักสูตรในเรื่องของสถานศึกษา ที่จัดทำบันทึกข้อตกลงกับสถานประกอบการ รัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนนั้น สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการเรียน และแผนการฝึกประสบการณ์อาชีพ ให้สอดคล้องกับสถานประกอบการทำให้เพิ่มภาระหน้าที่ของสถานศึกษา ในส่วนของ นักเรียน นักศึกษาที่ได้เข้ารับการฝึกประสบการณ์อาชีพในสถานประกอบการ สาเหตุใหญ่ที่ทำให้นักเรียน นักศึกษาไม่สำเร็จ การศึกษาในการหลักสูตรระบบทวิภาคี พบว่า การปรับตัวกับเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างานทำให้เกิดปัญหาการฝึกประสบการณ์ อาชีพ นักเรียน นักศึกษา ไม่คุ้นเคยในการทำงาน หนีกลับบ้าน ไม่แจ้งสถานศึกษา เนื่องจากมีระยะเวลาในการฝึก ประสบการณ์อาชีพนานกว่าปกติ ส่วนในเรื่องของทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น นักเรียน นักศึกษา ขาดความรู้และความชำนาญในอุปกรณ์ เครื่องมือที่ปฏิบัติงานภายในสถานประกอบการ ปัญหาความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ในส่วนของสถานประกอบการยังไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดการแผนการฝึกประสบการณ์ และบุคลากรของสถานประกอบการยัง ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของรายวิชาที่นักเรียน นักศึกษา ได้เข้ารับการฝึกประสบการณ์ อาชีพในสถานประกอบการ และในเรื่องของการวัดผล และประเมินผลให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ในหลักสูตรที่จัดการเรียน การสอนในระหว่างการฝึกประสบการณ์อาชีพ และปัญหาในเรื่องการนิเทศนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษา ที่ต้องดำเนินการ ในปีการศึกษานั้นเป็น จำนวน 3 ครั้งต่อภาคการศึกษา ต้องเข้าไปนิเทศในสถานประกอบการทำให้สถานประกอบการอาจไม่ สะดวกในการให้ นักเรียน นักศึกษาเข้ารับการนิเทศ (ฐิติพงษ์ แสนอุบล. 2565: สัมภาษณ์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ปัญหา และแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดการประเมินผล การฝึกอาชีพ และการนิเทศการเรียนระบบ ทวิภาคี เพื่อสร้างทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของ ตลาดแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์
3. เพื่อประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิชาการมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้ดังนี้

ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์ (2560: 17) ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่ถูกต้อง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถเข้าสู่อาชีพที่ตนเลือกเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือสามารถทำงาน ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

นันทิชา มารแพ (2561: 52) ให้ความหมายว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ การจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษาเป็นความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาจะสอนในภาคทฤษฎีและสถานประกอบการจะสอน ภาคปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยการจัดการร่วมกัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านความร่วมมือ (MOU) ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

สรุปได้ว่า ความหมาย การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ การจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการทำความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การฝึกอบรมให้แก่ นักเรียน นักศึกษาได้ การเรียนรู้ภาคทฤษฎีจากสถานศึกษาและได้รับการฝึกทักษะอาชีพจากสถานประกอบการ ซึ่งทำให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิชาการมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้ดังนี้

ธานินทร์ ศรีชมภู, และคนอื่น ๆ (2557: 125) สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในสถานศึกษาประกอบไปด้วย

1. กำหนด เป้าหมาย นโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. บริหารจัดการหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
3. จัดทำระเบียบการดำเนินการด้านสิทธิประโยชน์ในการฝึกอาชีพของนักศึกษา
4. จัดทำบันทึกข้อตกลงในการจัดการงาน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่าง สถานประกอบการกับสถานศึกษา
5. จัดทำสัญญาการฝึกอาชีพของสถานศึกษากับนักศึกษา
6. เสนอวิธีการจัดการเรียนการสอน
7. ติดตามและประเมินผล

ทองสุข พามิ (2565: 27) กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการ จัดอาชีวศึกษา เพื่อสนองตอบแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาทั้งหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี และรายวิชา ปฏิบัติพื้นฐานในวิทยาลัยก่อนออกฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ทั้งนี้ สถานศึกษามีข้อตกลง ประสานความร่วมมือ โดยลงนามร่วมกับตัวแทนสถานประกอบการ มีสัญญาการฝึกอาชีพระหว่าง นักศึกษากับสถานประกอบการ มีแผนการฝึกอาชีพตลอดระยะเวลา มีการประเมินมาตรฐานฝีมือ โดยดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการประเมินผล ประกอบด้วย คณะกรรมการความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ เป็นการจัดการศึกษาระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยนักเรียน นักศึกษา จะได้เรียนรู้ทฤษฎีที่สถานศึกษา และฝึกปฏิบัติ ในสถานประกอบการ มีหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการยังได้รับสวัสดิการ และได้รับการดูแลจากครูนิเทศก์ที่คอยติดตามการฝึกอาชีพของผู้เรียน จากทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ

ขอบข่ายและองค์ประกอบในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิชาการมีนักวิชาการหลายท่าน ได้มีการสรุปขอบเขตความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แนวทางจากกรอบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562: 25) ขอบเขตและองค์ประกอบในการ จัดการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. การจัดหลักสูตร
2. การวางแผน และเตรียมการ
3. การจัดแผนการเรียน
4. การจัดทำแผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ
5. จัดการเรียน

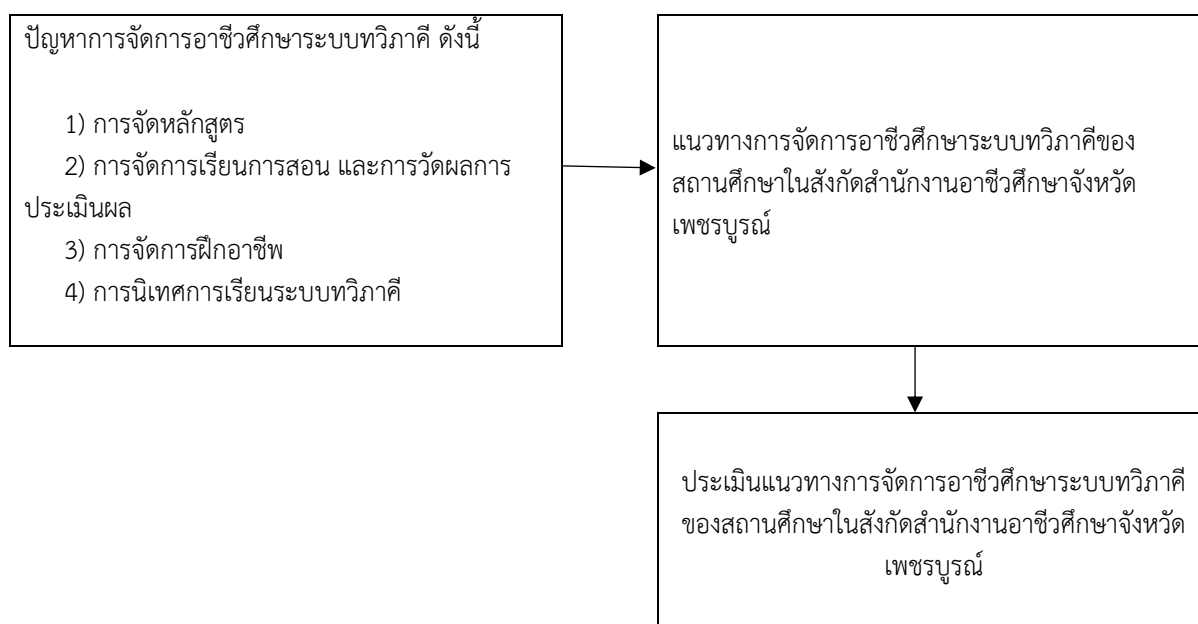
6. การฝึกอาชีพ และการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ
7. การวัดและการประเมินผล รวมทั้งการจัดทำเอกสารรับรองการฝึกอาชีพ
อิสริยา ออสุวรรณ (2559: 113 - 114) สรุปได้ว่า จากการผลประเมินความเหมาะสม ของกรอบแนวคิดการบริหาร
สถานศึกษาอาชีวเอนกชนระบบทวิภาคีในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดหลักสูตร
 - 1.1 การจัดโครงสร้างหลักสูตร
 - 1.2 หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร
 - 1.3 แผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ
2. การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล
 - 2.1 รูปแบบการสอน
 - 2.2 การจัดตารางสอน
 - 2.3 ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ
 - 2.4 การพัฒนาครูผู้สอน และบุคลากร
 - 2.5 การประเมินผลรายวิชา การประเมินผลการฝึกอาชีพ และการประเมินผลมาตรฐานวิชาชีพ
3. การจัดการฝึกอาชีพ
 - 3.1 การสำรวจความพร้อม
 - 3.2 การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ
 - 3.3 การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
 - 3.4 การประชาสัมพันธ์แนะแนวผู้เรียน
 - 3.5 คัดเลือกผู้เรียนเข้าเรียน หรือผู้ทำสัญญาการฝึกอาชีพ
 - 3.6 การทำสัญญาการฝึกอาชีพ
 - 3.7 ปฐมนิเทศผู้เรียนและผู้ปกครอง
 - 3.8 การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา
4. การนิเทศ
 - 4.1 การวางแผนการนิเทศร่วมกัน
 - 4.2 การให้ความรู้ด้านการนิเทศแก่ครูนิเทศก์ และผู้รับการนิเทศ
 - 4.3 การปฏิบัติงานนิเทศ
 - 4.4 การสร้างขวัญและกำลังใจ
 - 4.5 การจัดทำสรุปรายงานการนิเทศ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านสถานศึกษา และ
สถานประกอบการต้องร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนที่เข้าสู่การศึกษาระบบทวิภาคี ได้สำเร็จการศึกษา โดยผ่านองค์ประกอบจัด
การศึกษาระบบทวิภาคี ตามขั้นตอน ด้าน 1) ด้านการจัดหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล
3) ด้านการจัดการฝึกอาชีพ 4) ด้านการนิเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เพื่อหาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด
เพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ยึดกรอบตามขอบข่ายปัญหาความร่วมมือ ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 84 คน ผู้ควบคุมการฝึก จำนวน 62 คน และครูฝึก จำนวน 59 คน รวมทั้งหมด จำนวน 230 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 53 คน ผู้ควบคุมการฝึก จำนวน 39 คน และครูฝึก จำนวน 36 คน รวมทั้งหมด 144 คน โดยได้จากการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, & Morgan และทำการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 100) โดยมีค่าคะแนน ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การจัดหลักสูตร (2) การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลการประเมินผล (3) การจัดการฝึกอาชีพ (4) การนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี

2. กำหนดแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าแต่ละข้อวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ ดังนี้ เกณฑ์การพิจารณา (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 148) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์

3. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนิเทศก์ ผู้ควบคุมการฝึก และครูฝึก จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ของ Cronbach (สารธร ทรัพย์รวงทอง, 2560: 176 - 179) ได้ค่าความเที่ยง 0.96

6. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอความอนุเคราะห์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษา และสถานประกอบการ ที่ร่วมกันจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

2. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามที่จัดขึ้น จำนวน 144 ฉบับ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากรวบรวมแบบสอบถามคืนจนครบนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล เพื่อรวบรวมคะแนน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ประชากร

ผู้วิจัยใช้การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) การจัดหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลการประเมินผล 3) การจัดการฝึกอาชีพ 4) การนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี โดยนำระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่มีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน มาจัดทำเป็นร่าง เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบใน 2 ลักษณะ คือ

1. ร่างแนวทางที่ผู้วิจัยนำเสนอหากเหมาะสม ให้พิจารณาว่าคงเดิม
2. ร่างแนวทางที่ผู้วิจัยนำเสนอหากไม่เหมาะสม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมในร่าง เพื่อทำการปรับปรุง

ต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ วิธีการการออกแบบบันทึก การสนทนากลุ่ม
2. ออกแบบการบันทึกการสนทนากลุ่ม และนำเสนอร่างแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอข้อเสนอแนะรูปแบบการบันทึก การสนทนากลุ่ม และแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์
4. นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุง และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อจัดการสนทนากลุ่ม

ต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอความอนุเคราะห์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน เพื่อเชิญประชุมการสนทนากลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Meet ณ ห้องประชุมเกียรติยศ วิทยาลัยเทคโนโลยีป่าสักธารา
3. แบบบันทึกสนทนากลุ่ม เรื่อง แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ และหาแนวทางในการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์
2. แบบประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแนวทางที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสร้างแบบประเมินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้ง 4 ด้าน มาสร้างแบบประเมินแนวทางเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

2. นำแบบประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ได้ไปเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 13 คน

3. นำข้อมูลจากแบบประเมินแนวทางมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอความอนุเคราะห์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือประเมินแนวทางการจัดการ จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ฉบับ

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องจากจำนวนผู้ตอบแบบประเมินแนวทางที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ที่	รายการ	ปัญหาการดำเนินงาน		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการจัดหลักสูตร	3.21	0.41	ปานกลาง	3
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัด และการประเมินผล	3.38	0.40	ปานกลาง	1
3	ด้านการจัดการฝึกอาชีพ	3.09	0.39	ปานกลาง	4
4	ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี	3.27	0.37	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย		3.24	0.33	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.33) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.40) ปัญหารองลงมาคือด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.37) ด้านการจัดหลักสูตร ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.41) และต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดหลักสูตร ควรมีการส่งเสริมวางแผนในการกำหนดรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการที่ร่วมกันจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัด และการประเมินผล ควรมีการส่งเสริมการอบรม และพัฒนาครูฝึกในด้านการจัดการเรียนการสอนการวัดผล และประเมินผลระบบทวิภาคี 3) ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ควรส่งเสริมสาขาวิชา ที่จัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่ผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนฝึกอาชีพ และ 4) ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี ควรส่งเสริมให้ครูนิเทศจัดทำแผนการนิเทศตลอดภาคเรียน

3. การประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

รายการประเมิน	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดหลักสูตร	4.78	0.27	มากที่สุด	4.73	0.30	มากที่สุด	4.68	0.31	มากที่สุด	4.81	0.25	มากที่สุด
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.62	0.45	มากที่สุด	4.72	0.35	มากที่สุด	4.75	0.39	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด
การวัดและการประเมินผล	4.62	0.45	มากที่สุด	4.80	0.37	มากที่สุด	4.74	0.41	มากที่สุด	4.78	0.37	มากที่สุด
ด้านการจัดการฝึกอาชีพ	4.71	0.43	มากที่สุด	4.82	0.30	มากที่สุด	4.74	0.33	มากที่สุด	4.86	0.29	มากที่สุด
ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี	4.71	0.43	มากที่สุด	4.82	0.30	มากที่สุด	4.74	0.33	มากที่สุด	4.86	0.29	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.68	0.38	มากที่สุด	4.77	0.28	มากที่สุด	4.73	0.30	มากที่สุด	4.82	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมิน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักสูตร แนวทางมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.27) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.30) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.31) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.25) ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัด และการประเมินผล แนวทางมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.45) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.35) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.39) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.37) ด้านการจัดการฝึกอาชีพ แนวทางมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.45) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.37) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.41) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.37) ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี แนวทางมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.43) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.30) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.33) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.29)

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์ ผู้วิจัยขออภิปรายประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จากการศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์ ได้วางแผนดำเนินการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มาตั้งแต่เริ่มต้นทำให้ สามารถปฏิบัติตามหลักการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีอย่างเป็นระบบ และเนื่องจากยังมีปัญหา ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูนิเทศก์ และ สถานประกอบการ ได้แก่ ผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึกที่ต้องวางแผน และจัดการประชุมร่วมกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทิชา มารแพ (2561: 247 - 248) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการวางแผน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4 ด้าน คือ 1) ด้านความร่วมมือ (MOU) 2) ด้านการจัดหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียน การสอน/การฝึกอาชีพ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และตามหลัก องค์ประกอบในการวางแผน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ 2) กำหนดวัตถุประสงค์สถานศึกษาที่จะมุ่งหวังให้การวางแผนเป็นการเตรียมการ เพื่อปฏิบัติการ ในอนาคตการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยการคาดคะเนที่แม่นยำเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และข้อจำกัด หรือ อุปสรรค ต่าง ๆ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557: 57) กล่าวว่า มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ สถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูนิเทศก์ บุคลากร สนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ เช่น ผู้บริหาร ผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ ครูฝึก ซึ่งบุคคลดังกล่าวข้างต้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผน การจัดการร่วมกันโดยมีประเด็นสำคัญดังนี้ ด้านการจัดหลักสูตร คือ การประชุมเพื่อกำหนดการ พัฒนาทักษะผู้เรียนใน การปฏิบัติงานจริงของสถานศึกษากับสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะจากการวางแผนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการกำหนด แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ เกิดทักษะ และเหมาะสมกับผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสถานศึกษา จะต้องร่วมกับสถานประกอบการในการประชุมกำหนดว ามแผนการจัดหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เวลาที่ใช้ฝึก และจำนวนหน่วยกิตให้ สอดคล้องกับ ลักษณะงานของสถานประกอบการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิชัย มั่นจันทา (2562: 92) ศึกษาเรื่อง การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด ส านักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด พะเยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการบริหาร จัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอดหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากทางสถานประกอบการ และ สถานศึกษาขาดการจัดทำแผนฝึกอาชีพ และแผนการเรียน ด้วยกัน เพราะว่าสถานประกอบการยังไม่เข้าใจถึงเกณฑ์ และ วิธีการในการจัดทำ และทางสถานประกอบการ ไม่มีความพร้อมของบุคลากรที่จะดูแลทางด้านนี้โดยตรง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล คือ การจัดทำแผนฝึกอาชีพของสถานประกอบการตรงกับสาขาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการวางแผน การจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพของสถานศึกษา และสถานประกอบการร่วมกัน ทั้งนี้ สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องร่วมกันประชุมจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึก ให้เหมาะสมกับ หลักสูตรอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ โดยประเมินจากสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ นิพล แก้วกาหลง (2564: 187) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีของ วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษา และสถานประกอบการมี การร่วมกันจัดทำแผนการเรียนตลอดหลักสูตร มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา มีความ สอดคล้องกับแผนการเรียน และมีความสัมพันธ์กับการเรียนวิชาชีพ มีการสอน เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรม ระเบียบ วินัย และ ความรับผิดชอบในหน้าที่ การเรียนการสอน หลักสูตรมีความทันสมัยต่อเทคโนโลยี จึงทำให้ปัจจัย ทางการบริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสกลนคร

3. ด้านการจัดการฝึกอาชีพ คือ การจัดทำคู่มือในการฝึกอาชีพ ในการปฏิบัติตน กฎระเบียบ สวัสดิการของสถาน ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้เรียนจะต้องฝึกอาชีพ อยู่ในสถานประกอบการ ซึ่งมีกฎระเบียบของสถาน ประกอบ จึงเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่งของผู้เรียนที่จะทราบขั้นตอนการปฏิบัติงาน กฎระเบียบของสถาน

ประกอบการ อีกทั้งในการฝึก อาชีพผู้เรียนจะมีสวัสดิการซึ่งเกิดจากการตกลงระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการในการร่วมกันอยู่แล้ว เมื่อผู้เรียนได้เข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ หน้าที่ และสามารถอยู่ในกฎระเบียบของสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2563: 31 - 32) ข้อ 10 สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องให้ความร่วมมือ ดังนี้ 1) ส่งเสริมและ สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) จัดลักษณะงาน ที่ฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ ผู้เรียนกำลังศึกษา 3) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษา 4) ทำสัญญาการฝึกอาชีพ ระหว่างผู้เรียนกับสถานประกอบการ 5) ทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ ร่วมกับสถานศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษาตลอดหลักสูตร 6) ประเมินการฝึกอาชีพร่วมกับ สถานศึกษา หรือสถาบัน การอาชีวศึกษา 7) จัดให้มีครูฝึกในสถานประกอบการ 8) จัดให้มีผู้ประสานงาน และผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ การจัด การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ 9) ประชาสัมพันธ์ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ 10) จัดให้มีสวัสดิการ และหรือเบี้ยเลี้ยงที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนตามข้อตกลง

4. ด้านการนิเทศการเรียนระบบทวิภาคี คือ การนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการ อย่างน้อย 3 ครั้งใน 1 ภาคเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากภาระงานของครูนิเทศก์ในการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาแล้ว ครูนิเทศก์อาจยังมีหน้าที่ ในการปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน และในการออกนิเทศ ในหนึ่งภาคเรียน ระยะเวลาในการออกนิเทศ คือ 1 เดือนต่อครั้ง ซึ่งสถานประกอบการที่ผู้เรียนฝึกอาชีพ อาจอยู่ต่างจังหวัด ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง ซึ่งตามระเบียบครูนิเทศก์สามารถใช้เทคโนโลยี ในการนิเทศได้ แต่อย่างไรก็ตาม ครูนิเทศก์ต้องเข้านิเทศในสถานประกอบการ และคุณสมบัติของครูนิเทศก์ ในการออกนิเทศ ครูนิเทศก์จะต้องผ่านการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วย บางสถานศึกษาที่ต้องส่งครูเข้าอบรมอาจได้ครั้งละไม่มาก ทำให้ครูนิเทศก์ซึ่งมีคุณสมบัติดังกล่าว มีจำนวนน้อย หากมี ผู้เรียนฝึกอาชีพหลายแห่งทำให้มีปัญหาในการเดินทาง และเวลาในการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ อิศรียา ออสุวรรณ (2559: 201) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อยู่ ระดับมากที่สุด ครูนิเทศก์ของสถานศึกษามีภาระงานมากไม่สามารถปฏิบัติกรนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ สูงที่สุด อาจเป็นเพราะสถานศึกษา มีจำนวนครูไม่เพียงพอ ครูนิเทศก์ในระบบทวิภาคี จึงมีหน้าที่เป็นครูผู้สอนในระบบปกติ ด้วย และ นอกจากงานสอนแล้วสถานศึกษายังมีงานเอกสารต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา หรือจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่ต้องให้ครูเป็นผู้ดำเนินการส่งผลให้ภาระหน้าที่ของครูนิเทศก์ มีมากจนไม่สามารถปฏิบัติกรนิเทศได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหา ได้ข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ของสถานศึกษากับสถานประกอบการ
- 1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี
- 1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมการกำหนดคุณสมบัติร่วมกันในการคัดเลือกผู้เรียนระบบทวิภาคีของสถานศึกษากับ สถานประกอบการ
- 1.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมการแต่งตั้งครูนิเทศเพียงพอดต่อการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการวางแผนการพัฒนาทักษะผู้เรียนหลังจากฝึกอาชีพกับสถานประกอบการ
- 2.2 ควรศึกษาการจัดทำแผนฝึกอาชีพในสถานประกอบการที่กำหนดจุดประสงค์ตรงกับสาขาวิชา
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จการฝึกอาชีพของผู้เรียนในสถานประกอบการ
- 2.4 ควรศึกษาแนวทางการนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการให้มีประสิทธิภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพงศ์ แสนอุบล. (2565, พฤศจิกายน 14). ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์.
ทองสุข พามิ. (2565) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แผนกวิชาช่างยนต์ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของวิทยาลัยการอาชีพ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
ธานินทร์ ศรีชมภู, และคนอื่น ๆ. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 16(3): 120 - 131.
นันทิชา มารแพ. (2561). การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
นิพล แก้วกาหลง. (2564). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ใน
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสมกับประเภทวิชาช่าง
อุตสาหกรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิจัยวัดผลและสถิติ
การศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
วิชัย มั่นจันดา. (2562). การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
พะเยา.
สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2560). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา เอกสารประกอบการสอน วิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2557). แนวทางปฏิบัติการจัดการ อาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
_____. (2562). หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 1 การจัดการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
_____. (2563). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐาน
การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
อิสริยา ออสุวรรณ. (2559). แนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.